

Predikan andra söndagen i fastan, 2012-03-04, av Lars Ingelstam

Söndagens tema: Den kämpande tron.

Predikotexten finns i Matt 15: 21-28

Från Gennesaret drog sig Jesus undan till området kring Tyros och Sidon. 22 En kanaaneisk kvinna från dessa trakter mötte honom och ropade: ”Herre, Davids son, förbarma dig över mig! Min dotter plågas svårt av en demon.” 23 Han gav henne inget svar. Då gick hans lärjungar fram och bad honom: ”Säg åt henne att ge sig i väg, hon går ju bakom oss och ropar.” 24 Han svarade: ”Jag har inte blivit sänd till andra än de förlorade fåren av Israels folk.” 25 Men hon kom och föll ner för honom och sade: ”Herre, hjälp mig.” 26 Han svarade: ”Det är inte rätt att ta brödet från barnen och kasta det åt hundarna.” – 27 ”Nej, herre”, sade hon, ”men hundarna äter ju smulorna som faller från deras herrars bord.” 28 Då sade Jesus till henne: ”Kvinna, din tro är stark, det skall bli som du vill.” Och från den stunden var hennes dotter frisk.

Det var väluppfostrat av er att lyssna så andäktigt till den här berättelsen. Man kunde lika väl tänka sig att ni började skruva på er eller rynka pannan. Som samtal betraktat är ju detta bedrövligt. Den ena parten är tjugig och den andra oförskämd. Det är verkligen ingen bra PR för Jesus. Mot slutet blir det lite uppbyggligt men som helhet är det en generande och otrevlig episod.

Åtminstone om vi inte visste att det var Jesus den handlade om. Vår käre Jesus, som finns avbildad på miljontals altartavlor och oljemålningar, som det skrivits tiotusentals psalmer och som det predikats om flera gånger än jag orkar tänka på. Hur går detta ihop?

Jag föreslår att vi en stund fullföljer tankeexperimentet att vi inte vet att det är Jesus, *vår* käre Jesus, som det berättas om. Alltså: tänk er att vi vet ungefär lika lite som kvinnan. Hon tillhörde kanaaneerna, som var ett folk som besegrats när det ”förlovade landet” Israel skulle tas i besittning. Bibeltexterna betonar motsättningen mellan israeliterna och kanaaneerna; där talas om konflikter, avståndstagande och bekämpande. Hon var en främmande, hon var en lägre sort. Dessutom var hon besvärlig. Hon gick bakom gruppen kring Jesus, ropade och bar sig åt.

Det *hon* höll på med kan vi beskriva med två moderna begrepp. Det första är *stalker* eller *stalking* som numera används ganska ofta. En mental och fysisk förföljelse som kan vara oerhört irriterande (och som inte bara kända personer kan råka ut för). Man har sökt juridiska lösningar för att komma åt *stalkers*. Det andra begreppet är *besvärliga människor*. Eftersom det talas en del om besvärliga människor så googlade jag på orden. Javisst, det finns numera handböcker, goda råd i tidskrifter och tidningar och ett ganska stort utbud av kurser. Man kan anmäla sig till en förmiddag och få lära sig hur man ska bete sig mot besvärliga människor. Det kostar 495 kr plus moms (då ingår kaffe).

Vad visste den här besvärliga kanaaneiska människan om mannen hon besvärade, *stalkade* och följde efter? Om det vet vi inte så mycket. Troligen hade hon hört talas om denne Jeshua från Nasaret. Han hade gjort och sagt en del märkliga saker, och började bli känd i trakten. Hon var väl i första hand nyfiken.

Om vi nu i stället tänker på honom, den kringvandrande Jeshua, så är det för det första helt klart att han inte hade gått någon kurs (med eller utan kaffe) för att lära sig hantera besvärliga människor. Hans lärjungar är otrevliga och vill köra bort henne. Han hejdade

dem inte (som han gjorde andra gånger) utan är ännu mer brysk och direkt ohövlig. Han avvisar kvinnans nödrop om att hjälpa hennes dotter. Trots att hon nästan förnedrar sig för att få honom att lyssna så förolämpar han henne. Hon och hennes folk kanaaneerna liknas vid hundar: ett djupt kränkande sätt att tala om andra människor – det var det då och är det fortfarande. *Bitch* låter inte vackert och *sob* är ett grovt skällsord i amerikansk vardagsprosa. Vi vet alla hur hårt det tar om man liknar profeten Mohammed vid en hund. Men till slut veknar den vandrande unge juden Jeshua. Han tar sig an kvinnan från det besegrade folket och löser hennes problem. Men hela historien känns jobbig, pinsam, okristlig på något sätt. Eller hur?

Om vi nu vänder tillbaka och minns att det var Jesus, vår Jesus, det handlade om: ändrar sig perspektivet då? Jag tror det. Antagligen kommer det flesta predikanter i dag att på något sätt utveckla att det lönar sig att vara uthållig i tron, och att om man inte ger upp så kommer Gud till slut att lyssna. Detta tror jag faktiskt är en konstig tolkning, och stämmer inte vidare bra med vad Jesus i övrigt har sagt om tro och bön.

Episoden med den besvärliga kvinnan handlar om Jesus. Samtalet har en historia och pekar mot en framtid. Jag vill påstå att i sitt sammanhang har det en oerhörd betydelse för vårt sätt att förstå Gud och hans mening med oss.

Jesus var människosonen. Gud hade beslutat att visa oss hurdan han egentligen är, och han gjorde det genom att bli människa. I många fromma tavlor framställs redan Jesusbarnet som ett fixt och färdigt helgon, med gloria och allt. Den unge Jesus kan presenteras som ett slags religiöst underbarn eller teologiprofessor redan vid 12 års ålder i templet, och sen rullar det på. Jag tror att det förhåller sig på ett annat sätt. De som tecknat ner och sparat berättelsen om den kanaaneiska kvinnan åt eftervärlden måste ha trott det också. Jesus var verkligen människa. Han pluppade inte ner i vår jordiska tillvaro som en färdig Messias. Precis som vi undrade han mycket över vad livet gick ut på. Om han verkligen skulle vara människa som vi och förstå våra svårigheter, rädslor och glädjeämnen, måste han också ha kämpat sig igenom dem. De första åren i hans vuxna liv innebar att han långsamt och ganska motvilligt insåg vem han var och att hans uppgift var både "hög och underbar" och djupt smärtsam. Vår text handlar om ett vägskäl. Jesus inser någonting som han inte insett förut.

För ett par söndagar sedan predikade vår pastor Pär Lewin Ronnås över berättelsen om hur den unge Jesus gjorde vin av vatten i ett bröllop i Kana i Galileen. Pär betonade att Jesus bejakar vår glädje och vill oss väl. Det är rätt tänkt och gott att höra. Samtidigt var ju också den händelsen lite udda, en smula vid sidan av vad vi väntar oss av Jesus (oavsett vad vi har för inställning till alkoholhaltiga drycker). Men om vi ser den som nyttig erfarenhet för den unge Jesus kommer den i ett annat läge. Han var glad att kunna göra sin mamma och hennes bekanta en tjänst, men rätt snart därefter måste han ha dragit en viktig slutsats – det inte var festfixare som var hans *egentliga* kallelse i livet. Han sysslade inte heller med sådant senare, såvitt vi vet.

På liknande sätt är händelsen med den besvärliga kvinnan en avgörande erfarenhet. Jesus var otålig och oförskämd. Han lät sig provoceras av den tjatiga människan. Nu lyckades han förstås göra rätt till slut. Men jag undrar om han inte flera gånger senare i livet tänkte tillbaka på den här gången. "Varför uttryckte jag mig så hårt?" Det känns genant att tappa humöret inför andra människor. Jag tror att Jesus ångrade sig. Vi vet alla hur vi kan tänka tillbaka på elaka eller pinsamma saker vi sagt eller gjort, och som vi direkt eller så småningom ångrar. Många år efteråt - till och med i ensamhet - kan vi

skämmas när vi minns vad vi sagt. Jag tror att Jesus visste hur sådant känns. Han stod inte över livets pinsamheter, även han kunde göra bort sig. Han var människa som vi. Och han lärde sig, den hårda vägen, vilken hans uppgift var. Det var inte lätt, och det är det inte för oss heller. Men det är lättare för oss, tack vare honom. Och det är den andra lärdomen ur texten.

Det är bättre att vara trevlig än oförsämd, men det är förstås inte det viktigaste i den här händelsen. Kvinnan ber om hjälp för sin sjuka dotter. Jesus ville till en början inte vill ha något med detta kanaaneiska problem att göra. Men sedan ger han med sig. Han sträcker sig utanför ramarna. Och så blir den besvärliga kvinnan redskap för det enskilt största steget i hans egen förkunnelse. **Jag är sänd till alla.** Det jag har att förmedla gäller alla, utan åtskillnad mellan folk och stammar, mellan judar och hedningar, mellan män och kvinnor, mellan rika och fattiga. Det är rätt att ta brödet från bordet men det kastas inte åt hundarna, utan det delas ut till alla Guds älskade barn. Kärleken, den nya livsprincipen, gör de gamla indelningarna ointressanta. Att kalla en del människor för hundar medan andra är barn blir från den stunden aldrig rätt eller tillåtet. **Jag är sänd till alla.**

På så sätt har den besvärliga människan från trakten av Tyrus och Sidon gjort oss alla en stor tjänst. Jesus blev tydlig, och förkunnade under resten av sitt liv att Guds kärlek riktar sig till alla. Vi har inte rätt att ställa upp gränser och villkor, inte gradera eller stänga ute.

OK säger ni kanske, det låter bra att överskrida gränser och sådant. Men någon ordning måste det väl vara? Att ordna upp och benämna saker och ting kan vi inte klara oss utan. Den kristna kyrkan är som den är och det behövs lite ordning och reda i hur vi tänker. Visst, så är det. Men det är två inslag i vårt sätt att tänka där jag tror att vi får en allvarlig påminnelse om vi tar till oss den här berättelsen på allvar.

Det ena handlar om religionen. Vad som händer i det här korta samtalet är att Jesus underkänner religionen som mönster. Religiös identitet är inget rättesnöre för hur han vill möta människorna. Den kanaaneiska kvinnan och den judiske mannen hör till olika religioner – men är sammanfogade i tro. Kärlekens verklighet skapar en annan och mer pålitlig gemenskap. På den här platsen någonstans mellan Gennesarets sjö och Medelhavskusten signalerar Jesus att religionen spelat ut sin roll. Ja ni hörde rätt. Jesus grundar inte en ny religion, utan han ersätter det religiösa sättet att tänka med ett annat sätt. Han riktar sig till kvinnan och säger "din tro är stark" och så visar han att kärleken övervinner sjukdom, föraktfulla ord och utanförskap. Från denna tidpunkt i historien kan vi inte ta religionerna eller religionen, inklusive vår egen, på fullt och dödligt allvar.

Visst, det finns religioner och religioner, och det finns religiösa känslor och upplevelser. Det finns goda och dåliga sidor av detta. Men den tanke som planterades den där särskilda dagen för dryga 2000 år sedan har fortsatt att växa och oroa. Kristen tro kan inte reduceras till religion! Den tyske prästen Dietrich Bonhoeffer ställde 1944 ett antal frågor som fortfarande ekar och tycks mer och mer aktuella:

Vi går en fullkomligt religionslös tid till mötes. Är religionen bara en kristendomens klädedräkt? Är kristendomen i sin västerländska form ett förstadium till total religionslöshet? Hur kan vi tala om Gud utan religion? Hur kan Kristus bli även de religionslösas Herre?

Bonhoeffer formulerar sitt eget svar så här: Kristus blir inte längre *föremål* för religion utan något annat, nämligen världens Herre. Utmaningen att i sällskap med Jesus Kristus, och den kanaaneiska kvinnan, söka överskrida religionen och söka ett annat sammanhang är både viktig och befriande. Hur kan vi tydliggöra att tron och Jesus på ett självklart sätt förenar och upprättar människor, utan att gå omvägen över religionen? Människor ska inte först behöva bli religiösa innan de kan bli kristna. Jag är helt övertygad om att vi måste fortsätta att tänka i sådana banor.

Om nu detta kan ha låtit lite väl teologiskt och abstrakt så är min sista iakttagelse till berättelsen högst konkret och personligt angelägen. Jesus börjar, som vi har noterat, med att sätta en etikett på kvinnan. Hon är kanaané: utanför, annorlunda och dessutom besvärlig. Hon hör snarare ihop med hundarna än med det utvalda folket. Men när Jesus till slut vänder sig till henne och räknar in henne i kärlekens gemenskap är inte bara en tillfällig kovändning utan en total synvända: en omvälvande anvisning om hur vi ska se på andra människor.

Besvärliga människor finns det gott om. Och det är hur lätt som helst att finna etiketter som vi kan sätta på andra människor. Har vi väl satt en etikett så blir den människan lite mer kategori och lite mindre människa: en "såndär". Hon blir lättare att hålla ifrån sig. På jobbet, i politiken, inom ekonomin, bland massmedia, vimlar det av olika etiketter – vi kan inte reda oss utan dem, och alla är förstås inte nedvärderande. Men lärdomen av dagens text är att vi måste vara oerhört uppmärksamma på oss själva hela tiden. Jesus hjälpte den tjugiga kvinnan – eller noga besett hennes barn. Hon bad för någon som hon i sin tur älskade. Jesus drog in dem båda i ett kärlekens sammanhang. Också i dag låter han sitt ansikte lysa mot alla människor. Den bulgariske tiggaren på tunnelbanan är älskad precis som du. Rysslands president liksom USAs försvarsminister innesluts i samma kärlekens sammanhang. Världens Herre ser med ömhet på den besvärligaste människan på ditt jobb och på den sura tanten i din trappuppgång.

Det går inte att ge säkra råd om vad vi ska förhålla oss i varje läge. Men vi kan påminna om Jesus. Han säger: Jag ser dig. Jag älskar människorna, alla människor. Jag ställer upp för dem som du älskar. Det finns en kärlek som går genom världen. Du kan lyssna efter den hos dig själv, och du se den speglas på det mest underbara sätt hos en annan människa, och du kommer att finna kärlekens återsken där du minst väntar det. "Ja Gud är kärlek, sprid det ut, bland människor på vår jord!" (Ps o S nr 12, v 3)